

2. Museums as Cultural Hubs: the Future of Tradition. URL: <http://imd.icom.museum/past-editions/2019-museums-as-cultural-hubs-the-future-of-tradition/>.
3. Всеукраїнський мистецький конкурс ПЕТРО АРТ 2021. URL: <https://kpi.ua/node/18823>.
4. Громяк І. Місця, де народжуються ідеї. URL: <https://theukrainians.org/mista-ideyii/>.
5. Енгельсман С. Що таке музей? І чому ICOM не зміг відповісти на це запитання в Кіото. URL: <http://prostir.museum/ua/post/42765>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МУЗЕЇВ ПРИ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХНЬОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Копилець Євгеній,

кандидат педагогічних наук,
заступник директора з навчально-виховної роботи,

Ярошенко Юлія,

методист,

Комунальний заклад «Полтавський обласний центр
національно-патріотичного виховання,
туризму і краєзнавства учнівської молоді

Полтавської обласної ради»,

м. Полтава

e-mail: poltour75@gmail.com

Найважливішим нормативно-правовим актом, який регламентує діяльність музеїв у переважній більшості закладів освіти, є Положення про музеї при дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України 22.10.2014 № 1195, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10.11.2014 за № 1416/26193. На жаль, цим доку-

ментом нині складно врегулювати низку моментів діяльності музеїв при закладах освіти.

Ми вже піддавали аналізу наукові та методичні публікації, присвячені нормативно-правовому забезпеченню діяльності музеїв при закладах освіти, та відповідні нормативно-правові акти різних поколінь [1]. Проте з огляду на значущість питання вважаємо за доцільне ще раз окреслити перед фаховою аудиторією проблемні аспекти, які, на нашу думку, є ключовими, та висловити окремі пропозиції з цього приводу.

За пунктом 2 розділу VI чинного Положення облік музеїв має здійснюватися відповідно до Положення про державну реєстрацію, перереєстрацію та облік музеїв, затвердженого наказом Міністерства культури і мистецтв України від 30.04.1996 № 220. Однак наказом Міністерства культури України від 25.03.2015 № 155 це Положення визнано таким, що втратило чинність, а нового, аналогічного, документа затверджено не було. Водночас відповідно до статті 9 Закону України «Про музеї та музейну справу» порядок обліку музеїв має визначати центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері культури та мистецтв.

Пунктом 4 розділу III чинного Положення передбачено, що облік музеїв здійснюється шляхом заповнення уніфікованого паспорта музею відповідно до додатків до того ж Положення про державну реєстрацію, перереєстрацію та облік музеїв, яке втратило чинність. Отже, музеї при закладах освіти продовжують облікувати шляхом заповнення уніфікованого паспорта скасованого зразка. Зауважимо, що для музеїв при закладах освіти традиційний мінкультівський паспорт надто розлогий та закладний; раніше фахівці-практики пропонували використовувати його спрощений варіант [2, с. 103–106]. Його спрощену форму доречно було б затвердити додатком до освітянського Положення.

Чинним Положенням не передбачено видавати зареєстрованим музеям свідоцтво про реєстрацію встановленого зразка, як це було раніше. В одних регіонах таке свідоцтво досі входить до переліку музейної документації [3, с. 34], в інших, зокрема, і на Полтавщині, його не видають. Документ, що засвідчує

взяття музею на облік, можна було б назвати сертифікатом і затвердити його зразок, де мають бути зазначені обліковий номер, номер відповідного наказу органу управління освітою та підписом і печаткою його керівника, додатком до Положення.

За пунктами 3, 4 розділу VI чинного Положення, облік музеїв за територіальним принципом у регіонах проводять підрозділи управління освітою, на місцях – комісії при відділах (управліннях) освіти районних державних адміністрацій (виконавчих комітетах районних (міських) рад). Як засвідчує практика, часом це створює труднощі у діяльності регіональних закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого профілю як установлених організаційно-методичних центрів роботи з музеями закладів освіти; до того ж, оскільки організаційно-методична робота закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого профілю з музеями закладів освіти у провідному нормативному документі не відображена (це стосується і розділу VII, яким регламентовано проведення оглядів музеїв), її часом не включають і до нових редакцій установчих документів цих закладів – статутів.

З огляду на це є пропозиція зафіксувати у Положенні роль закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого профілю як організаційно-методичних центрів роботи з музеями закладів освіти (у чинному Положенні це можна було б зробити у пункті 7 розділу IV, принагідно навівши приклади форм такої роботи).

Доречно було б також навести у Положенні принаймні орієнтовний розподіл обов'язків між членами комісії з обліку музеїв, зокрема, обласної. Практика роботи комісії у Полтавській області засвідчила важливість делегування секретарю комісії, представникові обласного центру національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді, повноважень щодо ведення і зберігання журналу обліку музеїв, зберігання документів музеїв, що беруться на облік (актів обстеження, паспортів, копій наказів) тощо.

Ну і, безумовно, Положення потребує оновлення у зв'язку з адміністративно-територіальною реформою, а відтак зі змінами мережі підрозділів управління освітою.

Проте недосконалість чинного Положення не може служити підставою для його ігнорування. Але листом Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України від 03.08.2020 № 147 на заклади загальної середньої та позашкільної освіти розіслано Положення про створення музею екології в освітньому закладі Екомузей «5R» та рекомендації щодо його експозиційного наповнення з проханням забезпечити створення таких екомузеїв у закладах. На нашу думку, цей документ, розглянутий на засіданні педагогічної ради Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді та затверджений директором НЕНЦ Володимиром Вербицьким, сутнісно суперечить як Положенню про музеї при дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України, так і Закону України «Про музеї та музейну справу», оскільки пропонуване тлумачення екомузею не відповідає нормативному визначенню терміну «музей».

Принагідно привертаємо увагу до інших проблемних моментів нормативно-правового забезпечення діяльності музеїв при закладах освіти.

Відповідно до статті 2 Закону України «Про освіту», листи органів виконавчої влади не є нормативно-правовими актами. Таким чином, проведення оглядів музеїв повинно регулюватися не листами МОН, як це узвичаїлося, а відповідними наказами.

Номенклатура профілів музеїв у документації оглядів не повною мірою корелює із Законом України «Про музеї та музейну справу», хоча така узгодженість передбачена Положенням. Зокрема, якщо Закон включає археологічні та етнографічні музеї до числа музеїв історичного профілю, то в умовах огляду та у підсумкових наказах МОН щодо огляду їх традиційно подають окремо.

Не є остаточно врегульованим питанням доплата педагогам за завідування паспортизованими музеями при закладах освіти, оскільки її виплата та обсяг регламентовані різними документами. Стаття 24 Закону України «Про повну загальну середню освіту» встановлює учителям доплату за завідування

паспортизованими музеями в обсязі 10-15 %. Водночас відповідно до пункту 50 Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом МОН від 15.04.1993 № 102 (зі змінами), педагогічним працівникам закладів позашкільної освіти за завідування паспортизованими музеями провадиться додаткова оплата у розмірі 15-20 % посадового окладу; конкретний розмір доплати встановлюється керівником закладу за погодженням із профкомом. Серед цього ряду нормативно-правових актів маємо ще Постанову Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 822 «Про оплату праці педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів і установ освіти і науки», яка надавала керівникам закладів освіти право (не зобов'язувала!) встановлювати доплату за завідування паспортизованими музеями у розмірі 15-20 % (пункт 4); наразі її дію вкотре призупинено.

Використані джерела

1. Копилець Є. В. Проблемні аспекти нормативно-правового забезпечення діяльності музеїв при закладах освіти. *Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи. Матеріали Дев'ятої науково-практичної конференції (7–8 жовтня 2021 р.)*. Київ: ТОВ «КАПІТАЛ-ДРУК», 2021. С. 117–120.
2. Музейна справа в закладах освіти. Методичні рекомендації. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2012. 126 с.
3. Музейна справа у закладах освіти. Методичні рекомендації / Уклад. Вагеннік О. М. Запоріжжя: КЗ «Центр туризму» ЗОР, 2020. 76 с.